

ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ
ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ,
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΪΔΙΝΗΣ

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Α.Π.Θ.

-
- Αλφαριθμητισμός
  - Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή
  - Γραμματισμός
  - Πρώτος Γραμματισμός
  - Αρχικός Γραμματισμός
  - Αναδυόμενος Γραμματισμός
  - Γραμματισμός στην πρώτη σχολική ηλικία

Ένα άτομο είναι εγγράμματο όταν έχει αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που το καθιστούν ικανό να συμμετάσχει σε όλες εκείνες τις δραστηριότητες στις οποίες απαιτείται γραμματισμός για την αποτελεσματική λειτουργία του ατόμου στην ομάδα και στην κοινότητά του και του οποίου οι επιτεύξεις στην ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική του επιτρέπουν να συνεχίζει να χρησιμοποιεί αυτές τις δεξιότητες για την ατομική του εξέλιξη και την ανάπτυξη της κοινότητάς του. (Unesco)

Ο γραμματισμός αναφέρεται στην ακρόαση, στην ομιλία, στην ανάγνωση, στη γραφή και στην κριτική σκέψη. Περιλαμβάνει επίσης και τον αριθμητισμό. Περιλαμβάνει την πολιτισμική γνώση η οποία καθιστά ικανό έναν ομιλητή, συγγραφέα ή αναγνώστη να αναγνωρίζει και χρησιμοποιεί την κατάλληλη γλώσσα σε διαφορετικές κοινωνικές περιστάσεις. Για μια τεχνολογικά προηγμένη χώρα όπως η Αυστραλία, στόχος είναι ένας ενεργητικός γραμματισμός, που επιτρέπει στους ανθρώπους να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να αυξήσουν την ικανότητά τους να σκέφτονται, να δημιουργούν και να αμφισβητούν, έτσι ώστε να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην κοινωνία. (Αυστραλιανό Συμβούλιο για Γραμματισμό)

Ο όρος γραμματισμός δε σημαίνει μόνο την ικανότητα του ατόμου να διαβάζει και να κατανοεί ένα γραπτό κείμενο, αλλά και την ικανότητα να κατανοεί, να ερμηνεύει και να αντιμετωπίζει κριτικά τους διάφορους τύπους λόγου, να είναι σε θέση να παράγει μια γκάμα ειδών λόγου και, γενικά, να είναι σε θέση να λειτουργεί σε διάφορες επικοινωνιακές συνθήκες χρησιμοποιώντας γραπτό, προφορικό λόγο και μη γλωσσικά κείμενα.

Η διάσταση του κριτικού γραμματισμού είναι σημαντική για τον ορισμό του γραμματισμού καθώς αναδεικνύει τη δυνατότητα των ατόμων να αμφισβητούν ισχυρές κοινωνικές διαδικασίες.

Ορισμός Γραμματισμού (Χατζησαββίδης, 2003)

Η ικανότητα κατανόησης του νοήματος των λέξεων και

Η ικανότητα κατανόησης του νοήματος των κειμένων και

Η ικανότητα κατανόησης των νοημάτων που βρίσκονται δίπλα και πέρα από τις λέξεις των κειμένων και

Η γνώση της κοινωνικής πρακτικής που αντιπροσωπεύει κάθε κείμενο και

Η ικανότητα διαισθητικής (ή συνειδητής) αναγνώρισης του είδους λόγου, στο οποίο ανήκει ένα κείμενο και

Η ικανότητα διαισθητικής (ή συνειδητής) ένταξης του κειμένου στο κοινωνικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο παράγεται και

Η ικανότητα αντίδρασης στα νοήματα του κειμένου και

Η ικανότητα παραγωγής κειμένων που χρειάζονται για τη διεκπεραίωση καθημερινών (επαγγελματικών και μη) αναγκών.

Θεωρίες για την ανάπτυξη του γραμματισμού

Διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι ασχολούνται με την ανάπτυξη του γραμματισμού (Ψυχολογία, Γνωσιακή Επιστήμη, Γλωσσολογία, Ψυχογλωσσολογία, Κοινωνιογλωσσολογία, Κειμενογλωσσολογία, Παιδαγωγική).

Ο κάθε επιστημονικός κλάδος αναδεικνύει διαφορετικά πλαίσια παραδοχών που αφορούν στον προσδιορισμό των όρων και χρησιμοποιεί διαφορετικά μεθοδολογικά εργαλεία με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη τόσο η σύνδεση όσο και η ερμηνεία των ευρημάτων.

Πολύπλοκη διαδικασία.

Ανάπτυξη: Ενεργή συμμετοχή του ατόμου σε αυτή και αναπτυξιακές νόρμες που καταγράφονται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες και επηρεάζονται τόσο από οργανικούς όσο και από περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Πολιτισμικοί παράγοντες σημαντικοί γιατί επηρεάζουν τη σημασία και την έννοια του γραμματισμού σε κάθε κοινωνία αλλά και τη διδασκαλία του μέσα και έξω από εκπαιδευτικούς οργανισμούς.

Κατά συνέπεια

Η ανάπτυξη του γραμματισμού προβληματική γιατί υπάρχει αδυναμία να προσδιοριστούν οι κανονικότητες στη σειρά, το ποσοστό, τη φύση και την ολοκλήρωση της μάθησης σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες από τη στιγμή που ο γραμματισμός θεωρείται το προϊόν του πολιτισμού και της διδασκαλίας της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας.

Ωστόσο, πολλά μονοπάτια ανάπτυξης και όχι ένα ακόμη και στην ίδια κοινωνική ομάδα. Ίσως κοινά μονοπάτια ανάπτυξης σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

Θεωρίες για την ανάπτυξη του γραμματισμού

2 μεγάλες κατηγορίες

← Αυτές που υιοθετούν την προσέγγιση της κοινωνικής πρακτικής

→ Αυτές που υιοθετούν την προσέγγιση της ανάπτυξης δεξιοτήτων με μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη των γνωστικών μηχανισμών που εμπλέκονται στην επεξεργασία του γραπτού λόγου και περιλαμβάνουν και τις θεωρίες σταδίων

Δεν είναι απαραίτητα ανταγωνιστικές αλλά συμπληρωματικές

Θεωρίες που επικεντρώνονται στις δεξιότητες επιχειρούν να αναδείξουν:

- Δεξιότητες που θεωρούνται απαραίτητες για την επεξεργασία του γραπτού λόγου (π.χ. οπτική μνήμη, γνώση γραμμάτων και ήχων, συντονισμός χεριού-ματιού)
- Γνώσεις που προέρχονται από τη χρήση του προφορικού λόγου και συνδέονται με τη χρήση του γραπτού λόγου (π.χ. μεταγλωσσικές ικανότητες)
- Εύρεση των δεξιοτήτων εκείνων που θεωρούνται προαπαιτούμενες για την περαιτέρω ανάπτυξη του γραμματισμού (π.χ. φωνολογική επίγνωση)
- Εξετάζονται οι γνωστικοί μηχανισμοί που εμπλέκονται στην επεξεργασία του γραπτού λόγου με σκοπό την κατανόηση και την παραγωγή κειμένων
- Περιγράφονται στάδια ανάπτυξης στη βάση των διαφορετικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται αλλά και των δεξιοτήτων που κατακτώνται

Φυσική και τεχνητή πορεία ανάπτυξης του γραμματισμού

Αναγνωριστικός γραμματισμός : συνδέεται κυρίως με λεξικογραμματικούς στόχους (χρονικές αντικαταστάσεις, μετατροπές προτάσεων, σύνταξη, φωνολογία, ορθογραφία, αντικατάσταση λέξεων με κάτι άλλο)

Κυρίαρχος στο σχολείο

Δεν συμβάλλει καθόλου στην ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να παράγουν νόημα

Γραμματισμός δράσης : έχει στόχο την ανάπτυξη διαλογικών ικανοτήτων, είναι προσανατολισμένος στη δράση με την έννοια ότι στοχεύει να είναι οι μαθήτριες και οι μαθητές ικανοί να κάνουν κάτι με τη γλώσσα τους

Στοχαστικός γραμματισμός : είναι η ικανότητα παραγωγής της γνώσης μέσα από τον κριτικό στοχασμό, τη διερεύνηση και την ανάλυση

Θέτει ως βάση για κριτική εξέταση τις ίδιες τις νόρμες της γλώσσας που χρησιμοποιούνται

Γιατί είναι σημαντική η κατανόηση;

Η σπονδυλική στήλη της ανθρώπινης νόησης.

Η διαδικασία της επεξεργασίας των πληροφοριών ώστε να εξαχθεί νόημα.

Πολύπλοκη διαδικασία απαραίτητη για όλες τις υψηλού επιπέδου γνωστικές διεργασίες όπως, μάθηση, συλλογισμός, λύση προβλήματος και λήψη αποφάσεων.

Οι αποφάσεις και οι δράσεις μας σε διάφορα γεγονότα καθορίζονται από την κατανόηση.

Ταινίες, κείμενα, μαθηματικά προβλήματα, έργα τέχνης.

Η κατανόηση περιλαμβάνει:

- Κατανόηση αυτών που διαβάζονται.
- Κατανόηση σε σχέση με μια υποτιθέμενη ιεράρχηση των διαδικασιών κατανόησης.
- Την ερμηνεία.
- Την αξιολόγηση.
- Την αντίδραση.

Όλα αυτά με ένα δημιουργικό, ενορατικό τρόπο.

-
-
- Η αναγνωστική κατανόηση είναι η βάση της ανάγνωσης αλλά και της εκμάθησης της ανάγνωσης. Είναι η σύνδεση της γραπτής γλώσσας με γνώσεις, προσδοκίες και προθέσεις που ήδη έχουμε
  - Δημιουργία αναπαράστασης των σχέσεων που περιγράφονται στο κείμενο δηλαδή ένα νοητικό μοντέλο (mental model) ή ένα μοντέλο που αναφέρεται σε συγκεκριμένη κατάσταση (situated model)
  - Η συνδυασμένη και συνεκτική αναπαραστάση του μοντέλου οδηγεί στην κατανόηση.
  - Βασικές οι διαδικασίες της σύνδεσης των πληροφοριών και της εξαγωγής συμπερασμάτων. Για να ενεργοποιηθούν αυτές οι διαδικασίες θα πρέπει οι σχετικές πληροφορίες είτε από το κείμενο είτε από τη γνώση των λέξεων να είναι και διαθέσιμες και προσβάσιμες.

Διαδικασίες που εμπλέκονται και λειτουργούν παράλληλα:

- Η εξαγωγή και σύνδεση των σημασιών των λέξεων, των προτάσεων και των παραγράφων, πάντοτε σε σχέση με το συνολικό κείμενο.
- Η εξαγωγή των σημαντικών ιδεών ή θεμάτων του κειμένου
- Η εξαγωγή συμπερασμάτων για τη συμπλήρωση πληροφοριών που υπονοούνταν από το κείμενο.

-
- Ταχύτητα και αποτελεσματικότητα της αναγνώρισης λέξεων με ταυτόχρονη πρόσβαση στη σημασιολογική αναπαράσταση της λέξης.
  - Ανάπτυξη λεξιλογίου
  - Ανάπτυξη του συντακτικού
  - Αναγνώριση των σημαντικών ιδεών
  - Ευαισθησία στην ιεραρχική δομή του κειμένου
  - Κατανόηση της λογικής δομής του κειμένου
  - Εξαγωγή συμπερασμάτων
  - Προηγούμενη γνώση
  - Καθοδήγηση κατανόησης
  - Αναγνωστική εμπειρία
  - Κίνητρο για ανάγνωση

Νοητικό λεξικό: Η καρδιά του γνωστικού συστήματος καθώς διαπερνά όλα τα στάδια στην επεξεργασία του γραπτού και του προφορικού λόγου.

Λειτουργία νοητικού λεξικού: συνίσταται στην ταυτόχρονη ενεργοποίηση όλων των πληροφοριών που σχετίζονται με μία λέξη, (σημασιολογικές, φωνολογικές, μορφοσυντακτικές), ώστε πολύ γρήγορα να αναγνωριστεί η σημασία τη λέξης για την ανάγνωση, και να ανακληθεί η ορθογραφία της λέξης για τη γραφή.

Ο τρόπος με τον οποίο δομούνται αυτές οι πληροφορίες αναπτυξιακά και συνδέονται μεταξύ τους, αλλά και το είδος των πληροφοριών για τη δημιουργία της ταυτότητας της λέξης, είναι σημαντικά στοιχεία για την κατάκτηση αλλά και τη διδασκαλία του γραπτού λόγου.

Η ταυτότητα της λέξης καθορίζεται από την περιστασιακή αναπαράσταση των στοιχείων της μορφής και της σημασίας της και αποτελούν βασικά στοιχεία της κατανόησης και της παραγωγής.

Ικανότητα ανάκτησης των ταυτοτήτων των λέξεων συνδέουν τη μορφή και τη σημασία μιας λέξης σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και αποτελεί τη λεξική ποιότητα.

---

5 είναι τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις αναπαραστάσεις των λέξεων και συμβάλλουν στη λεξική ποιότητα:

1. η ορθογραφία, όταν αναπαρίστανται όλα τα γράμματα ή λείπουν κάποια.

2. η φωνολογία που σχετίζεται τόσο με τη φωνολογική αναπαράσταση της λέξης όσο και με τις σχέσεις ανάμεσα στα γράφηματα και τα φωνήματα.

3. η γραμματική, που σχετίζεται με τις μορφοσυντακτικές πληροφορίες για τη λέξη.

4. η σημασιολογία που σχετίζεται με την ευρύτητα των σημασιών της λέξης ώστε να διαφοροποιείται από άλλες λέξεις.

5. η σύνδεση ανάμεσα στα τέσσερα προηγούμενα, έτσι ώστε να υπάρχει συνοχή ανάμεσα στις διαφορετικές πληροφορίες που αποτελούν την ταυτότητα της λέξης.

Παράγοντες που συνδέονται με την αναγνωστική κατανόηση

- Μνήμη
- Ακουστική κατανόηση
- Λεξιλόγιο
- Μορφοσυντακτική επίγνωση και κατανόηση προτάσεων
- Κειμενικό είδος (σημαντικές ιδέες του κειμένου και ιεραρχική δομή)
- Συναγωγή συμπερασμών και προηγούμενη γνώση
- Καθοδήγηση της κατανόησης και στρατηγικές κατανόησης
- Ο αναγνώστης

-
-
- Οι Cain, Oakhill and Bryant (2000) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα προβλήματα της αναγνωστικής κατανόησης προκύπτουν από δυσκολίες στις διαδικασίες υψηλού επιπέδου
  - Προβλήματα στην κατάκτηση της ικανότητας ανάγνωσης σε επίπεδο λέξεων είναι οι κυρίως δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με αναγνωστικές δυσκολίες στο δημοτικό σχολείο (Jenkins, Fuchs, Broek, Espin, and Deno, 2003)
  - Οι ικανότητες συνδυασμού των πληροφοριών και εξαγωγής συμπερασμάτων είναι οι σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά που αποτυγχάνουν στην αναγνωστική κατανόηση (Hannon and Daneman, 2001)
  - Ο ορθογραφικός επεξεργαστής δε λειτουργεί μόνο σε επίπεδο επεξεργασίας ολόκληρων λέξεων αλλά εμπεριέχει και την επεξεργασία μικρότερων μονάδων, των μορφημάτων (Ehri, 2002; Bryant, Nunes and Aidinis, 1999)

Από την πλευρά της ψυχολογίας μια καλή θεωρία για την κατάκτηση του γραμματισμού θα πρέπει να εκπληρώνει 2 βασικές απαιτήσεις (Stuart, Masterson, Dixon and Quilan, 1999):

- Θα πρέπει με σαφήνεια να περιγράφει τις διαδικασίες της ανάπτυξης
- Θα πρέπει να καταλήγει σε ένα μοντέλο επεξεργασίας που να είναι συμβατό με το τι είναι γνωστό από έρευνες για φυσιολογική και μη φυσιολογική επεξεργασία του γραπτού λόγου από τους ενήλικες, έτσι ώστε να εξηγεί δυσλειτουργίες της επεξεργασίας του γραπτού λόγου

Από την πλευρά της παιδαγωγικής το εκπαιδευτικό έργο είναι αποτέλεσμα τεσσάρων κατηγοριών αποφάσεων σε σχέση με δύο κατηγορίες προϋποθέσεων (Τσιάκαλος, 2002):

A) Κατηγορίες αποφάσεων

1. Παιδαγωγικές προθέσεις (επιδιώξεις, σκοποί)
2. Περιεχόμενο διδασκαλίας (γνωστικό αντικείμενο, αναλυτικά προγράμματα)
3. Μέθοδοι διδασκαλίας (διδακτικά μοντέλα, σχέδια διδασκαλίας, οργάνωση μαθήματος, οργάνωση τάξης)
4. Μέσα που χρησιμοποιούνται κατά την οργάνωση του μαθήματος

B) Κατηγορίες προϋποθέσεων

1. Ανθρώπινοι παράγοντες
2. Κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες

Θεωρία ικανότητας για μάθηση (Learnability Theory, Byrne, 1998)

- **Τι μαθαίνεται.** Φύση της γραπτής γλώσσας και επίπεδο αναπαράστασης, παιδαγωγικές προθέσεις, περιεχόμενο διδασκαλίας.
- **Η φύση του μαθητή.** Ποιες στρατηγικές και ποιες ικανότητες έχει αναπτύξει το παιδί; (π.χ. φωνολογική ενημερότητα, μορφοσυντακτική ενημερότητα)
- **Οι υποθέσεις που κάνει το παιδί για αυτό που μαθαίνει.** Ποιες υποθέσεις κάνει το παιδί γι' αυτό που μαθαίνει;
- **Το περιβάλλον μάθησης.** Μέθοδοι διδασκαλίας, μέσα που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση του μαθήματος πάντοτε βασισμένα στη φύση του μαθητή και στις υποθέσεις που αυτός κάνει γι' αυτό που μαθαίνει.
- **Κριτήριο επιτυχίας.** Εξαρτάται από τις παιδαγωγικές προθέσεις. Κατανόηση και κριτική αξιολόγηση αυτού που διάβασε, επίτευξη επικοινωνιακής πρόθεσης γι' αυτό που έγραψε.

Παιδαγωγική του γραμματισμού

Από τις βασικές αρχές η χρήση κειμένων σχετικών με την τωρινή και μελλοντική ζωή των μαθητών και κυρίως κειμένων σχετικών με τα ενδιαφέροντά τους

Μάθηση γλώσσας σημαίνει αποτελεσματική χρήση αυτής σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας στις οποίες ο χρήστης πρέπει να την προσαρμόσει

Σημαντικός ο ρόλος των εκπαιδευτικών: πρέπει να γνωρίζουν τις διάφορες όψεις του γραμματισμού (γλωσσική, κοινωνική, πολιτική, ιδεολογική, γνωστική, εκπαιδευτική, τεχνολογική)

Παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού

Κύριος στόχος η ικανότητα των μαθητών να κρίνουν και να αντιλαμβάνονται τις ανισότητες και τις αδικίες της κοινωνίας

Ο γραμματισμός αυτός χειραφετεί τους ανθρώπους γιατί τους καθιστά ενεργούς κριτές της κοινωνικής πραγματικότητας με στην οποία ζουν και θεωρεί ότι το σχολείο αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να περάσουν από την ενδυνάμει συνείδηση στην εν ενεργεία συνείδηση (Freire, 1977)

Έτσι, οι μαθητές μαθαίνουν να χειρίζονται την ιδεολογική διάσταση της γλώσσας

ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΜΗΝ ΠΑΤΑΤΕ ΤΟ ΧΟΡΤΑΡΙ

ΜΗΝ ΠΑΤΑΤΕ ΤΟ ΧΟΡΤΑΡΙ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΝΑ ΠΑΤΑΤΕ ΤΟ ΧΟΡΤΑΡΙ

**ΟΠΟΙΟΣ ΠΑΤΗΣΕΙ ΤΟ ΧΟΡΤΑΡΙ ΘΑ
ΤΙΜΩΡΗΘΕΙ**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΣΤΟΧΟΙ:

Γνωστικοί – Εννοιολογικοί – Κοινωνικοί

- Ομαλή ένταξη στο νέο σχολικό περιβάλλον
- Σχέσεις – φιλίες παιδιών
- Επαφή με διαφορετικούς τύπους σχολείων (και σε διαφορετικές χώρες)

Προηγούμενη γνώση – Ενδιαφέροντα μαθητών-μαθητριών

Επικοινωνιακοί

- Διαχείριση πληροφορίας: Ζητά και δίνει πληροφορίες, συστήνει τον εαυτό του και την οικογένειά του
- Διατύπωση υποθέσεων
- Αφήγηση κειμένου
- Ανάγνωση και κατανόηση μεμονωμένων λέξεων και μικρών απλών λεκτικών συνόλων

Λεξικογραμματικοί

- Αναγνώριση από κάθε παιδί του ονόματός του καθώς και των συμμαθητών του. Γραφή του ονόματός του. Επισήμανση των άρθρων ο,η.
- Πρώτη επαφή με τα γλωσσικά τεμάχια του γραπτού λόγου και τη σύνθεσή τους.

4. Απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Χαμοζωή* του **I.M. Παναγιωτόπουλου**.

[...] Το διάλειμμα το κάναμε στο δρόμο, όξω από το σχολειό, που ήταν άλλοτε μαγαζί – έξι τάξεις με δυο δασκάλους, ο ένας μάλιστα ήταν και ψηλός και χοντρός, με μεγάλα μουστάκια· άφηνε και λίγες τρίχες στο κάτω χείλος, που έκαναν την όψη του φοβερή, κι ολοένα στεκόταν με τη βέργα στο χέρι και φώναζε κ' έδερνε· φωνάζανε και κείνοι που τις τρώγανε και ξεσηκωνόταν η γειτονιά. [...] Τύχαινε κιόλας ν' αφήνει κι ο δάσκαλος στη μέση το μάθημα και να λείπει καμπόσο· κ' ύστερα ερχόταν, σκουπίζοντας τα μουστάκια του με την ανάστροφη του χεριού και βρωμούσε κρασί κ' ήταν τα μάτια του ξαναμένα κ' έδερνε, έδερνε....[...] Μια ολάκερη γενιά είχε περάσει από τα χέρια του κ' ήταν όλη δαρμένη, άνθρωπος δε βρισκόταν, άντρας, γυναίκα, που να μην τον είχε περιποιηθεί με τον τρόπο του, γιατί τα χέρια του είχανε πια συνηθίσει, θύμωνε κιόλας με το παραμικρό και μπορούσε ακόμα και τον αρχιμαντρίτη, που λέει ο λόγος, να δείρει και να μη βγάλει άχνα και κείνος! [...]

Φίλοι

Ρομπ Λιούις

